
Krakkó Rudolf

Trianon múltja, Trianon jelene. A Partium tragédiája

Azt a megtisztelő feladatot kaptam a Kongresszus szervezőitől, hogy partiumi civil vezetőként beszéljek térségünk Trianon utáni helyzetéről, ennek máig tartó hatásairól az emberek lelkületére, életmódjára.

Nem vagyok történész, sem pedig kutatója a témának, nem vagyok szociológus sem. Csak egy egyszerű partiumi magyar vagyok, aki civilként próbálja megélni magyarságát. Éppen ezek miatt számomra nagy meglepetés ez a felkérés és egyben különös megtiszteltetés is, hogy itt lehetek, és saját tapasztalataim alapján mutathatom be Trianon térségünkre gyakorolt, máig tartó hatásait. Azért mertem elvállalni a mai előadást itt, e jeles grémium előtt, mert a mögöttem lévő 19 éves civil tevékenység során, amelyet pártoktól függetlenül végeztem segítők társaimmal közösen, olyan „élményekkel” és tapasztalatokkal lettem gazdagabb, amelyek megérlelték bennem az elhangzó gondolatokat, és amelyeknek ismertetését a világ magyarságának képviselőivel kötelességemnek érzem.

Az első szó, ami eszembe jut a trianoni diktátum kapcsán, az a TRAGÉDIA:

Az ország-csonkítás a partiumi magyarok számára a sors különös fintora volt, ami egy generációkon át tartó társadalmi, gazdasági és demográfiai tragédiát idézett elő.

Még az ott nagyon is kisebbségben élő románok sem értették, mi is történt? Ők maguk is Magyarországot tartották a hazájuknak, nem akartak más országban élni. Ez volt az oka annak, hogy a román hatalom nagyrészt a Kárpátokon túli területekről behozott telepésekkel töltötte fel a közigazgatás intézményeit. Nem bíztak senkiben, így a helyi románokban sem.

Tisztában vagyok azzal, hogy minden tisztességes magyar számára a mai napig tartó, gyógyíthatatlan sebeket okoz és szűnni nem akaró fájdalmat jelentő tragédia az, ami 1920-ban történt. Ezt a fájdalmas érzést a gyötrelmes időben élő nemzeti szellemóriásaink sorra megfogalmazták örök-érvényű alkotásaikban. Azonban míg főleg a dél-erdélyi, a délvidéki vagy a felvidéki testvéreinknek sajnós volt „lehetőségük” megedződni a történelem viharos századaiban (ha csak az Oláhországból induló betörésekre, az oszmán hódításokra, avagy a Habsburgok „felszabadítására” gondolunk) addig a Partiumban, de főleg Szatmárnémeti és Nagyvárad környékén legalább az említett pusztításokat tekintve viszonylagos biztonságban éltek a magyarok és más nemzetiségűek 1920-ig, és a Magyar Hazán kívül más nem létezett számukra. Ezért főként e szűkebb térség szempontjából a tragédia még erőteljesebben érzékelhető. A fenti két település ugyanis nemcsak hogy a történelmi Erdélyhez, de még a történelmi Partiumhoz sem köthetők egyértelműen. Teljesen abszurd gondolatnak tűnik még ma is, hogy e két települést,

megpróbálva ezer éves gyökereit kitépni, csak úgy „odacsapták” egy új országhoz, mindenféle érthető indok nélkül. E két város lakóit, mint egy derült égből villámcsapás, érte a hír, hogy Erdéllyel együtt elcsatolták őket a királyi Magyarországtól. Ez elmondható minden ott élő lakosról, nemzetiségtől függetlenül.

A két említett városnak és befolyási övezetüknek a lakói (de nyugodtan idesorolhatjuk a Szilágyság nagy részét, Nagyvárad, de akár Nagybánya környékét is) – azok, akiknek felmenői nem egy-két generáció óta élnek ott – a mai napig sem értik az akkor történetek logikáját. A hamis történelemoktatás ellenére sem! Sem a magyarok, sem pedig a románok. Ehhez kapcsolódóan elmondható az is, hogy abban a hitben élnek nagyon sokan a mai napig, nemzetiségtől függetlenül, hogy ez egy ideiglenes állapot, amit egy kedvező történelmi fordulat vissza fog billenteni a természetes állapotába.

Azoknak mondom, akik ilyenkor szoktak vészharangokat kongatni, és talán ide, közénk is betévedtek véletlenül: nem valamiféle szélsőséges revizionista csoportosulásoknak az órült elméleteiről beszélek, hanem az ott élő emberek ösztönös vágyairól, tudat alatti érzéseiről.

Ugyanakkor mégis valamivel többről... Azt tapasztaljuk ugyanis, hogy az 1920 óta meglévő „új gazda” –, a román állam sem igazán tud mit kezdeni a partiumi térséggel. Jól tudjuk, hogy a Trianont követő időszakban azonnal elkezdték a telepések toborzását és beköltöztetését, elsősorban a jelenlegi magyar határ mentén található – többségében magyarok lakta – városokba és a színmagyar, vagy svábok lakta falvak közvetlen szomszédságába. Azt is tudjuk, hogy erőteljes magyarelles törvényeket, avagy törvények nélküli intézkedéseket léptettek életbe már a két világháború között. A magyarelles intézkedések – burkoltan ugyan – de a mai napig, érezhetően jelen vannak.

Ezek mellett a térség gazdasági és infrastrukturális fejlesztése a jelenlegi Románia számára nem igazán tűnik fontos feladatnak. Abba azonban elég komoly energiákat fektetnek a jelek szerint, hogy a magyarságot képviselő politikai elit olyan legyen, amelyik csak elméletben, hivatalos megnyilatkozások szintjén és választási kampányok idején mutat valamiféle érdekvédelmi és képviseleti tevékenységet. Valójában azonban éppen az ellenkezőjét kell csinálnia. Ha nem ezt teszi, akkor tisztességesebb vezetőit, képviselőit félreállítják, minden lehetséges hatalmi eszközzel, amint ezt immár a friss híradásokból is tudjuk, legalábbis, ha a székellyföldi magyar vezetők esetére gondolunk.

A Szatmár megyei hivatalos magyar képviselet vezetői eddig nagyon odafigyeltek arra, hogy ők első sorban Romániához hűséges állampolgárok legyenek, mégpedig úgy, hogy közben folyamatosan elárulták saját közösségüket. Akarva vagy akaratlanul teszik, ez az eredményt tekintve nem releváns. Zárójelben jegyzem meg, hogy most némi generációváltás van folyamatban köreikben, aminek lehet akár pozitív hozadéka is ránk nézve. Mindez azt jelzi a figyelmes érdeklődő számára, hogy valami miatt a román hatalom sem igazán magabiztos a Partium státuszának tekintetében. A fenti jelenséghez

hozzá tartozik, hogy talán legnagyobb arányban – Románia egészét tekintve – éppen a mi térségünkben vándorolnak el az ott született, immár másod- vagy harmadgenerációs román fiatalok. Számunkra viszont világos, hogy a '89 utáni váltás nem hozott igazi változást a nemzetiségi politikát tekintve. Világos mindenki számára, aki a szemével lát és a fülével hall, hogy az elnyomás megmaradt, csupán a módszerek változtak meg. Míg 1989 előtt mindenki tudta, hogy a román kommunista párt az a politikai alakulat, amelyiknek a döntésén múlik minden, ami a közélethez, az oktatáshoz, vagy a kultúrához kapcsolódik, ma a tömegek megvezetése következtében, és a máig fennálló félelem miatt a magyarság többsége azt hiszi, hogy minden, ami velük-velünk kapcsolatos a Partiumban, az kizárólag a hivatalos érdekvédelmi szervezet akaratától függ.

El kell, mondjam Önöknek, hogy ezért én nem tudom kizárólag egy áruló politikai elit vezető képviselőit, sem pedig az elnyomásra berendezkedett állami hatalmi gépezetet hibáztatni. Ezért ma már bizony jelentős felelősség terheli az átlagembereket is, akiknek egy jelentős része lelkileg még ma is a kommunizmusban él. Ez annyit jelent, hogy minden megoldást felülről várnak, hogy nincs saját akaratuk, és a többség nem hajlandó tudomásul venni, hogy igenis létezik közösségi érdekérvényesítés, amihez bizony társadalmi összefogás szükségeltetik. Természetesen a tömegeknek ezt a lelki állapotát hathatósan alakítja a tömegmanipuláció hatalmi eszköze, első sorban a bal-liberális magyar nyelvű média is.

Említettem, hogy térségünkben a románok elvándorlási kedve igencsak megnőtt az utóbbi években, de ezzel együtt sem csökken a magyar-gyűlölet. Ez viszont nem azért van, mert alapból ellenséges lenne a viszony a magyarok és románok között a mindennapokban. Sajnos ez első sorban a korrupció, tehetetlen, semmiféle közösségi elkötelezettséggel nem rendelkező politikai elit miatt van így. Ők ugyanis csak úgy tudják immár magukra terelni a potenciális választóik figyelmét, ha nacionalista szövegekkel, sovinizmusra épülő politikai szlogenekkel árasztják el a kommunikációs csatornákat. Mindez a korábban említett burkolt államhatalmi törekvéseknek az eredménye, hiszen a Partium esetében nem a térség megélhetésének a javítása, nem a gazdaság fejlesztése, nem az immár többnemzetiségű társadalom közösségei közötti párbeszéd javítása a legfontosabb. Az látszik, az érződik, hogy ezeknél sokkal fontosabb a nemzetállami felfogás hamis eszméjének az erőltetése. Ez azonban immár nem elég a többségi román lakosság számára sem. Számukra is a gyermekeik nyugodt felnevelése, és a szomszédjukkal való jó kapcsolat fenntartása a lényeges. Az a nevetséges az immár katasztrofálisnak nevezhető demográfiai mutatók tudatában, hogy a románok egyre nagyobb elvándorlási kedve ellenére sem akar érdemben változtatni semmit a román politikai elit a Partiumra irányuló gazdaságpolitika tekintetében.

Minket, magyarokat bizony nem nyugtat meg az a tény, hogy immár a román lakosság is inkább szeretne elvándorolni, mint minket a szaporulatban túlszámnyalni. Persze ennek növekvő mértéke a román lakosság elvándorlása-ellenére is kimondható, vagyis már elkezdődött a térségben a magyarság elszórványosodása. Az erősödő negatív irányú nacionalizmus, a romló gazdasági

helyzet és az ezzel összefüggő demográfiai mutatók belátható időn belül a magyarság felmorzsolódását eredményezik.

A témához kapcsolódóan ki kell hangsúlyozni azt a szomorú tényt is, hogy az elmúlt 26 év anyaországi politikájában csupán az elmúlt néhány évben érezhető mérhető eredményt mutató nemzetpolitikai törekvés. Azt kell mondanom, hogy sajnos ez már nem elégséges a magyar élettér fenntartásához, csupán a csendes eltűnésünk fájdalmas lefolyásának az enyhítését tudja szolgálni. Ahhoz, hogy a Partium meg tudjon maradni magyar szempontból jelentőséggel bíró térségnek, radikális szemléletváltásra van szükség első sorban a térség magyarságát képviselő politikai erők, de az anyaországi nemzetpolitika tekintetében. Ez utóbbi bizony komoly hatással lehet az előzőre is, ezért én röviden most erre térnék ki. Sajnos az a téves képzet áll fenn a mai napig a magyarországi nemzetpolitikát alakító szereplők körében, hogy a határon túlra irányuló törekvéseket kizárólag a térség politikai szereplőivel együttműködve és egyet értve kell megvalósítani. Ezt annak ellenére ki merem jelenteni, hogy tudom, némi elmozdulás látszik ezen a téren is. Ez sajnos nem lehet hatékony, és nem jelent valódi nyitást a civilek felé mindaddig, ameddig többségében olyan magukat civilnek nevező szervezetek kerülnek helyzetbe, amelyek politikai pártok, vagy „kedvelt” politikusok ál-civil képződményei. A másik – szerintem téves – anyaországi törekvés, hogy ha Romániában élő magyar közösségről esik szó, ezt elsősorban a Székelyföldre, vagy Kolozsvárra értik. Mintha a mai magyar politikum sem fogná fel, hogy a Partium is egy olyan magyarok lakta terület, amelynek nagyobbik része ma idegen hatalom politikai szeszélyeinek, és belső hatalmi csatározásainak a színtere. Úgy tűnik számunkra, mintha térségünk nemcsak Románia számára jelentene egyfajta „terhet jelentő provinciát”, hanem Magyarország számára is mostohagyermek, vagy legalábbis kevésbé szeretett a többinél. Azt gondolom, hogy részben ez okozza a Partium csendes, de már-már visszafordíthatatlan sorvadását.

A fentieket összegezve tehát elmondható, hogy a Partiumi magyarság sokkal nagyobb bajban van, mint ahogy az kívülről látszik. A Trianon utáni időszakban a magyar vezető réteget lefejezték, a polgárságot szinte teljes mértékben eltüntették. A kommunizmus időszakában a betelepítésekkel és a még megmaradt polgárság üldözésével igyekeztek egy magyar szempontból súlytalan térséget kialakítani. A '89-et követő időszakban az anyaországi ál-liberalizmus hatalomra törése és a Romániában szabadjára eresztett sovinizmus miatt nem tűnt el a félelem a magyarság soraiból, hanem sokkal inkább az látszik, hogy kifejezetten a magyar közösség részére átmentették a diktatúrának egy kifinomult változatát. Ebben sajnos kulcsszerepet játszott egy magát magyar érdekvédelemnek hazudó politikai-gazdasági klikk.

Bár az összegzésből egy sötét jövő képe látszik kiformalódní, én nem vagyok pesszimista mégsem jövőnkét illetően. Megmaradásunk ugyan sok szempontból látszik kétségesnek, én azt gondolom, mégis elindult egyfajta megtisztulása a magyarságnak a Partiumban is. Ha a magyar nemzetnek csupán az egynegyed része öntudatra ébred, akkor ez magával tudja ragadni a tömegeket is. Úgy látom, hogy ez az öntudatra ébredés elkezdődött. Ehhez

szeretnék én, a *Szatmári Híd Egyesület* tagjaival és szimpatizánsaival közösen, szerény lehetőségeinket maximálisan kihasználva hozzájárulni. Ha van olyan fegyverünk ma, amivel vissza tudjuk szorítani az elszórványosodást, amivel csökkenthetjük az elvándorlást és az asszimilációt, aminek a segítségével szembe tudunk szállni az elpusztításunkra törekvőkkel, akkor ez nem más, mint az egészséges és erős nemzeti öntudat. Ezért tűzte ki éppen ezt céljának egyesületünk a megalapítás pillanatától, de ezért akarták bizonyos körök már a bejegyzésünket és a megalakulásunkat is megakadályozni, és azt gondolom, hogy ez az oka annak is, hogy emiatt próbálják tevékenységünket folyamatosan ellehetetleníteni. De megfelelő elkötelezettséggel, kitartással és elégséges bátorsággal még így is lehet, még így is tudunk eredményeket elérni. Ehhez azonban szükségünk van olyan példaképekre, amelyek előttünk járva, áldozatos életükkel megmutatták az utat számunkra. Itt most én kissé elfogultan mindössze egy nevet szeretnék megemlíteni. A szülőfalum, a Szatmár megyei Lázári szülötte Ő, aki egyébként az Erdélyi Világszövetség alapítója és a Magyarok Világszövetségének is egykori társelnöke: **vitéz Zolcsák István.**

Számomra a vadászpilóta és az '56-os szabadságharcos életének a megismerése olyan erőket szabadított fel bensőm legmélyéről, amelyek azt hiszem, az életem hátra lévő részében nem hagynak letérni a helyes útról. Óriási megtiszteltetés és felemelő érzés számomra annak a közösségnek most a színe előtt állani, amelynek Zolcsák István tagja és egyik vezetője is volt.

Engedjék meg, hogy pár olyan eredményt említsek, amelyek véleményem szerint Trianon következményeinek az enyhítését jelentik a Partiumban, és amelyeket igyekeztünk következetesen végezni:

- Trianon tragédiájának a bemutatása nyilvános fórumok és emlékműsorok által
- a Szatmári Bevonulás emléknapijának a rendszeres megszervezése, amelynek következtében immár megkerülhetetlenné vált a téma feldolgozása a hivatalos szakmai szervek által is!
- Wass Albert életútjának és irodalmi pályájának a megismertetése a nagyközönséggel, ami miatt immár nemzeti szellemóriásunk az egyik legolvasottabb író a térségünkben.
- az '56-os Forradalom győzelmének és a Szabadságharc vérbefojtásának a bemutatása emlékrendezvények által. Míg eleinte igyekeztek ellehetetleníteni még ezeket az emlékműsorokat is, ma már ott tartunk, hogy iskolák tucatjaiban emlékeznek meg hőseinkről. Idén pedig, ha anyagi lehetőségeink is engedik, immár tucatnyi partnerrel együttműködve fogunk több napos rendezvénysorozat keretében méltó emléket állítani a hős forradalmároknak. Kijelenthető tehát, hogy a példa „ragadós”, ha nem adjuk fel a küzdelmet, találhatunk társakat és segítőt.

Természetesen a fenti eredményeket sokan próbálták kikezdeni, ellehetetleníteni, miattuk igyekeztek bennünket lejáratni és félre állítani. Én azonban a Román Szenátusban rólam tett jelentéseket, a hatósági feljelentéseket, az ellenséges sajtóban történő meghurcolásunkat,

a fenyegetéseket nem rémisztó jelenségeknek, hanem – a helyzet ismeretében – a dolgok velejárójának tartom. A román igazságszolgáltatás segítségével sikerült rehabilitálnunk az autonómia ügyét. Örülök annak, hogy az általam megnyert per jogerős határozatát ma már bírósági perek tucatjaiban használják fel eredményesen Erdélyben és a Partiumban különféle hatósági eljárások ellenében. Trianon tragédiája létezik, annak létrejöttében mi is részt vettünk, és e tragédia következményeinek enyhítését, vagy éppen megszüntetését is mi tudjuk elérni. Ehhez azonban összefogásra van szükség, a politikai viszálykodás visszaszorítására és a belső ellenségeink teljes kiszorítására a közéletből. Itt ki kell fejeznem hálámat azért az áldozatos és töretlen elkötelezettségű munkáért, amit a Magyarok Világszövetsége végeztetett évtizedek óta megmaradásunk érdekében. Hogyha Zolcsák Istvánt személyes példaképemnek említettem, akkor civil vezetőként példaképnek mindenképpen a Magyarok Világszövetségét kell tartanom. Az anyaországi politikai mutatók ma nem a legjobbak, de az összkép javuló tendenciát mutat, és ha ez továbbra is jó irányba változik, akkor középtávon már érezhető eredményként könyvelhetjük e megmaradásunkat. Mit kell nekünk tenni azért, hogy a megörökölt, maradék magyar hazát tovább adhassuk megőrzésre utódainknak? Azt gondolom, hogy mindenekelőtt a szívünkben és a fejünkben kell, rendet rakjunk. Semmiféle anyagi támogatás, semmilyen politikai akarat nem tud rajtunk segíteni, ha mi magunk nem teszünk semmit, ha mi nem értjük meg, hogy mi a dolgunk. Röviden ennyi: magyarként éljük az életünket! Befejezésként **Döbrentei Kornélt** idézem, aki pár évvel ezelőtt írta le máig aktuális gondolatait Trianonról: *“Trianon nem kikezdehetetlen matematikai akció ma, hanem durva történelmi tévedés, amelynek kiigazítását soha nem szorgalmazta Európa, amely bűneit meg nem bánva itt regnál. Következetlenségeit, gyöngeségeit látva, akár az EU-csatlakozás előtt kívánom, bár rebellis magyaroknak maradtunk volna meg. Nyakasnak, amely nem tűrte el az igazságtalanságot, az egyik legnagyobbat a nagy időkben. Rebellisnek kell maradni, akaratosnak. Trianon után érvénybe lépett az önvédelmi harc, és a létezés legmagasabb fokozata a nem nem soha!, vagyis hogy nem nyugszunk bele”*.

Ezt az önvédelmi harcot kell folytatnunk az utolsó leheletünkig!

Ehhez kívánok mindenkinek kellő bölcsességet az egymás támogatásában, erőt és kitartást a nemes munka elvégzéséhez!